

БЕРЕГІННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ
СЦЕНИ

ЛІНА ІЗАРОВА

Берегиня української сцени Ліна Ізарова

Рівне
Видавель
ОЗЕНЬ
2022

УДК 821.161.2'06

Б-73

Друкується за ухвалою Вченої ради
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 5 від 26 травня 2022 року)

Рецензенти:

Володимир Юліанович Петрів – народний артист України, лауреат
Національної премії України імені Тараса Шевченка, дирек-
тор-художній керівник Рівненського академічного україн-
ського музично-драматичного театру, актор, режисер;

Алла Олександрівна Нечерда-Гладишева – заслужена діячка мистецтв
України, кандидатка мистецтвознавства, професорка

Книга надрукована за підтримки
рекламно-виробничої компанії
«Branda company» (м. Чернівці)

**З любов'ю та вдячністю
від Марти та Дениса Левченко.**

Берегиня української сцени Ліна Ізарова : монографія / Ред.-упо-
ряд.: Т. Сокіл, В. Богатирьов. – Рівне : О. Зень, 2022. – 312 с.

ISBN 978-617-601-413-3

Монографія розповідає про життєвий і творчий шлях Ліни Тимофіївни Ізаро-
вої народної артистки України, видатної актриси Рівненського обласного ака-
демічного українського музично-драматичного театру, талановитої викладачки
акторської майстерності кафедри театральної режисури художньо-педагогічно-
го факультету Рівненського державного гуманітарного університету, яка вихо-
вала кілька поколінь провідних акторів української сцени, відомих громадських
діячів.

Ліна Ізарова – майстриня «живого слова», ведуча численних концертних про-
грам міста, області та України, її акторська творчість збагачує скарбницю Украї-
ни-театральної та є джерелом для наукових розвідок. Видання стане в нагоді те-
атрознавцям, історикам краю, студентам і викладачам гуманітарних вишів.

УДК 821.161.2'06

ISBN 978-617-601-413-3

© Т. Сокіл, В. Богатирьов, Л. Ізарова, 2022

Від дитинства до юності

Актрисі

*Ти не відчуєш, як впаде завіса,
І оплесками вибухне весь зал...
Це – твій театр, а ти його актриса,
Весь світ ніщо, примарний ідеал.
Все – тут! Життя і вир шаленства,
Тут втілені фантазії митців,
Художників, мрійливого письменства,
Тут ожили ландшафти всіх світів!
І всюди – ти, богиня чи принцеса;
Твій храм – театр, а сцена – твій вівтар!
Твоєю грою оживає п'єса,
І зачарує всіх ця таємнича меса,
Й охопить все душі твоєї жар!
Володарка ти безлічі облич,
І кожне з них небачено прекрасне...
Ти кожну роль красою возвелич,
Живим талантом, що повік не згасне.
Захочеш ти – радітиме весь зал,
Лише в тобі одна цьому причина,
Чи сміх прокотиться, немов дев'ятий вал,
Ти всіх поставиш владно на коліна!
Оркестру музика, яскраве світло сцени,
Бурхливі оплески і сльози на очах...
Щаслива ти! І знаєш, як на мене,
То цілий Всесвіт у твоїх руках!*

Едуард Ясенський

Я – актриса. Понад 50 років життя віддала служінню його величності театру. Це мій дім, моя радість і біль. Я знаю, як пахнуть куліси. Люблю, як завмирає, затамувавши подих, переповнений зал. Люблю театр уночі – порожні крісла в темному залі й тіні зіграних образів, котрі ми оживили. Мені доля дарувала митті найвищого натхнення й гіркі роки простою. Все було – й троянди, й терни. Таке воно, моє насмішкувате щастя, народжене у священному храмі, храмі душі, храмі мого життя, храмі, поріг якого я переступила в 60-ті роки.

Я – степовичка. Чи бачили ви, як хвилюються ковилові степи? Поїдьте до Асканії Нової. Безмежне море ніжної хвилястості! А стиглого жита й пшениці поля, над якими високо-високо зависають жайворонки на фоні чистого ніжно-блакитного неба. І аромати колоска з волошками, яких повно в пшеничних полях. Це моя земля!

Ліна Ізарова, 15-річна юність, 1956 р.

Пам'ятаю... як із дитинства виринали переплетіння засохлої огудини, а поміж них зеленіли кавуни – величезні й манюсінькі. Ми весь кавун не їли – вибирали з нього середину. А коли в школі оголошували канікули – виїжджали в колгосп на збір урожаю. Для нас це було свято, ми веселилися, ходили замурзані та влаштували змагання: хто більше. Дуже пишалися своїми перемогами. Це було у віці приблизно 12 років. А до цього...

Свою родину по маминій лінії я пам'ятаю. Прадід Михайло помер рано, господинею у своїй маленькій державі (сім'я тримала «Гостинний двір») стала прабабуся Варва-

ра – висока, смаглява, сувора жінка. Я приїжджала до них влітку, а там було троє хлопців мого віку – Вася, Толік і Віктор, тож ми не нудьгували. З того дитинства запам'яталася фраза: «Де баба Варка?» – «А Ваську зустрічає». Їхній будинок стояв біля дороги на Мелітополь. Ранок прабабуся Варя починала з того, що виходила на шлях, і, приставивши долоню до очей, вдивлялася в далечінь. І лягаючи спати, також виходила на шлях... Лише потім я зрозуміла дивну поведінку прабабусі – її синочка Василя

забрали фашисти й погнали на Мелітополь, у невідомість. Дехто казав, що він утівав, його піймали й повісили, а ще ходили чутки, що йому вдалося втекти. А вона вірила, що Василь живий і ходила зустрічати щодня... Вже вмираючи, попросила поставити своє ліжко так, щоб у вікно бачити шлях на Мелітополь.

Вмирають матері, що ждали ще синів.

Вже більше їх ніхто не буде ждати,

Немов би тихо рветься по струні,

Що з тим життям єднало тих солдатів.

Ми – покоління дітей війни. Усміхнених, щасливих обличчя не пам'ятаю. Наш дідусь Іван Дмитрович (котрий виховав мого сина, а свого онука Максима) служив на флоті, на кораблі «Паризька комуна», який у 1943 році за участь у звільненні Севастополя перейменували в лінкор «Севастополь». У 1942 році екіпаж поранили, і його вивезли на Малу Землю на катерах із червоним хрестом. Налетіли фашисти й потопили їхнє судно. Не можу собі пробачити, що не записала цю історію точно. А зараз усе, що пам'ятаю: був жовтень чи листопад, вода холодна. Дідусь учепився за пливучу колоду, бачить – недалеко молодий матрос плаває, він до нього підпливає, і вони по черзі тримаються (колода була невеличка). Моряк каже: «Командире (а дідусь був командиром зенітної батареї), я вже не можу більше, я піду». А дідусь відповідає: «Почекай ранку, синок, сонечко побачимо й тоді...» На ранок їх побачили наші з літака. Та про кожного бійця можна романи писати. Це героїзм, ні – це бувальщина кожного бійця. І героїзм теж!

Я пам'ятаю, як дідусь Матвієць ішов на війну в 1943 році й пішов назавжди. І вже після війни ми, дітвора, почувши звуки літака, ховалися в кущах

Із мамою. Ліні – три роки, 1944 р.

бузку, якого росло багато біля хати бабусі Насті. А вона була надзвичайно вродливою жінкою, з косою із золотисто-хвилястого волосся, як у пісні «Руса коса до пояса», зеленими очима, чорними бровами й віями на молочної білизни обличчі рум'янцем та яскраво-червоними вустами. Ніколи не фарбувалася, сама була дуже яскрава, тільки пудрою дозволяла собі пригасити ту яскравість. Мала вроду, та не мала долі.

В юності прийшло до неї кохання. А він, її обранець – «комбідовець» (із

Анастасія Михайлівна та Володимир Маркович Матвієць, село Веселе, 1939 р.

комітету бідноти). Знали, що їм не дозволять побратися, вирішила втікати, а її меншенька сестричка промовилася, їх наздогнали... Що з ним було, не знаю. Бабусю Анастасію віддали відразу ж заміж за нелюбого, але багатого. І почалися роки знущань. А вона – гордої вдачі й сильної волі, терпіла, нікому не говорила, була в розпачі, бо куди ж подітися з двома дітками? Дізналася про це моя прабабуся Варя, приїхала й забрала до себе у село

Веселе Запорізької області. Це було в 1922-1923 роках. Там мама й у школу пішла, й бабуся «ожила» – талановита була від природи й мала сильну вдачу. Настав 1933 рік... Вона рятує всю родину: попросила дідуся забрати двох доньок на деякий час, бо на Кубані голоду не було. Взяли одну, й бабуся віддає меншеньку доньку – Любу.

Бабуся з мамою від'їжджає на Донбас, освоює професію машиністки й вивозить вугілля на-гора. Отримує «підземні картки»: 1,400 г хліба – на себе і 400 г – на доньку, мою маму. Та вже ходила в п'ятий клас, до школи треба було йти сім кілометрів. Одягу не було, взуття теж, мама ходила на навчання в парусинових туфельках. Бабуся отримувала на «підземні карточки» макарони, борошно, цукор, оселедця – все це відсилала родині у село Веселе, бо вони вже пухли з голоду. А самі жили на продукти, якими люди платили бабусі за те, що вона шила їм одяг. У березні 1934 року бабуся захворіла на тиф (черевний і висипний), вона 18 днів була без пам'яті. Мама моя щодня зі школи ходила до лікарні й плакала під вікнами палати. Коли бабуся почала видужувати, її треба було підтримувати їжею. Мама збирала хліб заздалегідь, за три дні (це вже була хлібина) й продавала за 300 рублів, а на ці гроші купувала молоко й сметану бабусі. А сама ходила напівголодна. Наприкінці квітня бабусю виписали, вона була дуже

слабка, й мамі довелося покинути школу та піти працювати в радгосп – пасла свиней, телят, потім довірили корів. Коли доярки дізналися, чому така тендітна 14-річна дівчинка працює, то вони кожен день стали давати маленьку пляшечку молока, щоб ніхто не знав, а щаслива мама несла це додому для бабусі. До радгоспу потрібно було йти три кілометри, тому мама вставала о четвертій ранку. Ходити самій над рікою було страшно, адже там іноді з'являлися вовки. У радгоспі один раз на день годували й давали 200 г хліба – вже стало легше жити. На 1 травня мамі дали премію – ситець на сукню. І коли вона принесла й показала його бабусі, то та заплакала. Бабуся почувалася ще надто слабкою, щоб спускатися в шахту, й тому влаштувалася працювати завідувачкою ясел, де виховувалися діти шахтарів, а мама стала там працювати нянечкою.

Три покоління: бабуся Анастасія, мама Надія і 18-річна Ліна, 1959 р.

А восени 1934 року мама знову пішла в п'ятий клас, навчалася, ходила за покупками, готувала, прибирала. У 1936 році повернулася разом із бабусею до Веселого. Жити стало краще, й гадали, що все погане в минулому. Мама

поїхала вчитися в Остапенко-Бердянськ, здобула професію бухгалтерки й вийшла заміж за Тимофія Ізарова. Він закінчив Харківський комуністичний інститут журналістики. Подружнє життя було недовгим. Почалася війна – настав кінець спокійному існуванню й сімейному щастю. Війна й розлучила їх.

А для мами почалося нове випробування. Під час евакуації потяг, пройшовши станції Мелітополь і Токмак, зазнав атаки ворожих літаків. Мама на ходу вискочила зі мною на руках (а я була хвора, бо різалися зуби) й побігла якомога далі від поїзда. Вона й багато інших людей залишилися в полі, а потяг рушив далі. Без речей, без їжі стала добиратися до бабусі. Дійшла під вечір до Царекостянтинівки й попросилася переночувати та сповити дитину, але ніхто не пускав, бо в помешканнях місцевих жило багато бійців. Іде вона від останньої хатинки, коли назустріч офіцер: «Чого плачеш, молода мамо?». І дізнавшись про причину, привів до хати, наказав бійцю принести сіна, постелити в куточку за дверима й дати чисту онучу. Мама відпочивала до четвертої години ранку.

Перед початком війни бабуся побралася з Володимиром Марковичем Матвійцем (переселенцем із Західної України, з Шепетівки). У нього було двоє чи троє дітей, я знаю Лиду й Колю. Бабусі передали, що мама зі мною відстала від потяга, й вони з Володимиром Марковичем приїхали й забрали нас до себе. І стали ми жити всі великою сім'єю.

Улітку 1942 року почали забирати людей до Німеччини, й мама була в тому списку. Дізнавшись про це, вона схопила чавун з окропом і вилила на себе. Аби ще більше було ран, мама насипала на себе вапно, щоб роз'їдало, але воно виявилось старим. Тоді вона знову вилила окуп на руку, замотала тканиною та ще раз налила зверху. Їй стало недобре, але коли розмотала, там був великий пухир. А Ліді наказала назбирати кураю, роздягла її та почала ним колоти всю спину й живіт, потім натерла помідором і стала чесати. Усе тіло почервоніло, як від корости. А Колі наказала викурити звечора й уранці сигарети з чаю, щоб були перебої в роботі серця. На цей раз їх не взяли, але проблема лишилася. Тоді в кімнаті за піччю під ліжком викопали яму в зріст людини й метровою шириною. Наклали соломи, зверху накрили всяким непотрібним лахміттям, там і ховалися Ліда та Коля. На подвір'я виходили тільки вночі. Сусідка-німкеня все допитувалася в мене: «А де Ліда?». Мені наказали нікому нічого не говорити, і я відповідала: «Нема».

Мамі там лишатися було небезпечно, вона пішла в Менчикури, потім на Веселе. На цей час із нею зв'язалися з підпілля. Вона мала доставляти до Мелітополя дані. Одного разу мати йшла зі мною на руках, коли її наздогнала машина, зупинилася, й офіцер-німець спитав, куди вона прямує, й наказав сідати в авто. Показав фото зі своїми дітьми. Проїхали десь кіло-

метрів два, зупинили машину, він наказав вийти. Мама вийшла, притисла до себе вузлик з одягом, а потім мене, щоб як буде стріляти – зберегти. Була тиша декілька хвилин, потім вони з водієм засміялися й поїхали. А в мами ноги відмовили, вона опустилася на землю й розплакалась. А якби її обшукали? Я витирала їй сльози й просила: «Не паць, не паць, мамо!».

До неї дійшли чутки, що з німецької колонії, де жили батьки, всіх будуть виселяти, вже підготували огорожену площу, яку охороняли поліцаї. Але родичів можна викупити. Мама зібрала все, що можна було, й пішла шукати. Батьків не знайшла, а зустріла кумів, двох братів, із дітьми й бабусю. Дружина одного з них була єврейка, вони почали просити, аби вона забрала їх. Мама все, що мала, віддала поліцаю і привела їх до себе. У дворі стояв старий колодязь, води там уже не було. Чоловіки вирили в боці колодязя сховище, жили там, їжу їм подавали. Так тривало понад тиждень, а 20 жовтня почалися бої: рвалися снаряди, падали хати, все горіло, й нарешті о другій годині ночі ввійшли наші. Мама переїхала у село Веселе (це районний центр Запорізької області), почала працювати у військкоматі, потім – у торгівлі.

Тому я ставлюся до покоління моєї мами з особливою пошаною – звідки в них бралася сила перенести все це й лишитися такими людяними? Матуся була «мамою» для всіх моїх друзів і однокурсників.

Мами, мамочки... Вони проводжали нас у люди.

І все життя дивились нам услід, бажаючи добра і щастя.

Так і стоять на початку всіх наших доріг,

Навіть коли їх не стає.

Маленька Ліна в матроському костюмі з мамою і подругами, 1949 р.

Я передала вам спогади мамочки, щоб усі зрозуміли, чому так щемливо ставлюся до старшого покоління. Ви тільки уявіть їхнє життя! Революційні роки, коли в скрині лежали прапори різних кольорів – червоні, чорні, зелені, жовті. Вранці дивилися, що повісили сусіди – вивішували такий же прапор, бо як ні, то все одно прийдуть і примусять.

Потім була колективізація. Мені свекрушенька розповідала, як вона ридала, прощаючись із коровою, плакали обидві – й вона, і її Мала. Потім – війна. Найпрекрасніші юнацькі роки так і не стали юнацькими – постаріли відразу, а багато хто й старості не пізнав.

А післявоєнні роки... Моє покоління батьків удома не бачило – вони відбудовували країну. Мама їздила по району – відновлювала торгівлю по селах (бо була єдиним фахівцем на той час), знаходила приміщення, про-

давця вчила рахувати – дебет-кредит. Повертаючись із ревізії, вдома знаходила сюрпризи: я зварила для неї вареники, й вона всю ніч відмивала моє лице й волосся від тіста.

Були несподіванки приємні й не дуже... Нас обікрали, винесли все, окрім нікельованого ліжка. Не змогли розібрати, а у двері не пройшло. Змотана увосьмеро лежала біла мотузка, на якій сушили білизну. Вона «походила» по мені, а потім мама отямилася й просила пробачення, а я в неї. І так ми вдвох плакали на цьому ліжку, а навколо – ні виделочки, ні рушничка, ні зернятка. Нічого – вижили. Але то був єдиний раз, коли мама виховувала мене в такий спосіб. А

Мама Надія Федорівна та вітчим Іван Дмитрович,
1990-ті роки

сюрпризів їй вистачало. Уже з чотирьох-п'яти років я опановувала її кос-

метику й зустрічала криком: «Я напурділась, я напурділась!» (напудрилась).

Потім 1947 рік – голод. Хліб пекли з лободи. Я бачила ці чорно-зелені плячки, навіть пробувала. У 1953 році не вистачало хліба. Чергу займали о 17 годині, потім о 24 годині ночі переперевіряли, о 5 ранку ще раз перевіряли, а вже з 7 чекали, коли привезуть. Якщо привезуть...

І тому, коли зустрічаєте людину старшого покоління – вклоніться їй низенько. Це вони вистояли в боротьбі з фашизмом, підійняли країну з руїн, це вони будували електростанції та міста, заводи й фабрики, будинки культури й величні театри. І проживши таке життя, лишилися людяними, всепрощаючими, люблячими, здатними витримати все, аби дітям було краще. Їм притаманні єдність, сусідство, братерство вищого ґатунку.

У 1948 році я пішла до школи. Вчилася «на відмінно» до п'ятого чи сьомого класу, а потім – книги... Читала багато, тож це віднімало час від навчання. Захопилася історією козацтва! Бувши піонервожатою, водила дітей на Хортицю й була впевнена, що там не окопи, а козацькі редути. Замучила вчителів питаннями: «Чому історія України закінчується на Запорізькій Січі? А де історія України після?» Ні, я не була національно-свідомою борчинєю, а просто росла допитливою дитиною. І коли пішла отримувати паспорт, мене здивувало, чому написано, що я росіянка, адже народилася й живу в Україні. Мама – українка. Росію побачила в 14 років, коли бабуся повезла мене до Москви. Мені відповіли: батько ваш – росіянин. Так він же мене бачив і ростив до семи місяців. А все свідоме життя виховувала мама. Виховували мене книги й життя. А матуся своїм ставленням до роботи показувала приклад. У мене були хороші вчителі. Скільки вони дали знань і в школі, й у педінституті, й у театральному, й у студії при театрі ім. М. Щорса, й у музичній школі!

Ліна-першокласниця, 1948 р.

В музеї

Перший урок життя мені продемонстрував учитель з української літератури в третьому класі. Наша вчителька занедужала. Замінив її педагог, котрий навчав учнів старших класів. Запитав: «Хто відповість?», а я вийшла й відповіла. Отримала п'ять балів. На другий день на питання «хто вивчив?», я знову отримала п'ять. На третій день учитель каже: «Що, Ізарова, знову готова?» – ще одна п'ятірка! На четвертий день я вирішила, що вже досить із мене п'ятірок. Аж тут педагог каже: «Не будемо порушувати традиції, послухаємо Ізарову». Я почервоніла й пробелькотіла: «Я не готова». І тоді вчитель (а це був старий дідуган із довгими вусами) раптом заgrimів голосом: «Щоденник!» І на всю сторінку поставив мені одиницю. І сказав: «Дитино, я тобі поставив одиницю не тому, що ти не вивчила, а тому, що ти не вивчила вірш Тараса Шевченка!"

Підіймалася держава з руїн, починалося нове життя для мого покоління. Усі негаразди в минулому. Ми йдемо до школи. Радість від знайомства з невідомим, щастя пізнання, відкриваємо диво – книжкове багатство, читаємо все, до чого маємо доступ. Час і ми в ньому – свідки всіх подій, що відбувалися в навколишньому світі. Телевізор входить у наше життя десь у 1952-1954 роках, до вечірньої передачі збирається по декілька сусідів. Цілина – нова подія, цілі комсомольські організації від'їжджають підіймати цілину. Нова література – «Один день Івана Денисовича» Солженіцина – дістаємо, читаємо, обговорюємо. Виставка ВДНГ, перші роботи – дивилися й не вірили, що це можливо. Космос у наше життя ввійшов, і ми

Зі шкільною подругою Аллою, 1961 р.

були першими свідками польотів Стрілки та Білки. Політ Гагаріна – все-світньо-людський подвиг, його обличчя на сторінках газет і журналів світу, його усмішка зачарувала земну кулю. На вулицях свято, всі обіймаються, вітають, гордість неймовірна переповнює кожного – він наш, він перший. Політ на Місяць американців, увесь світ біля телевізорів, уся Земля святкує – вони там, у невідомості, люди – на Місяці. У педінституті я була закохана в психологію як науку, поглинала все, що про неї надруковано. Театральний відкриває нам свої багатства, Міх Міх організовує поїздку до Ленінграду й Москви – архітектура, музеї, театри. Ми не спали, побоюючись щось не побачити. Але нам пощастило: ознайомилися з творчістю Родена й виставкою його робіт. Ще тоді побачили іспанський театр і велику актрису Аспасія Папатанасіу, французький театр, приїздила американська трупа. Наше покоління прожило прекрасне життя!

Після закінчення школи постало питання: що далі? Про театр я навіть мріяти боялася, а тим більше сказати. Ми з найкращою подругою шкільних років – Аллочкою домовилися, що все життя товаришуватимемо й разом спробуємо вступити в один вищий навчальний заклад. Поїхали в Дніпропетровський університет – вона, щоб учитися на факультеті української філології, а я на фізматі. Перший екзамен ми склали, другий Алла складає на день раніше від мене. Прийшла засмучена, що не отримала «відмінно». Ми розуміли, що після школи можемо вступити, якщо всі вступні іспити будуть складені «на відмінно». Алла вирішує, що немає

сенсу далі здавати й пішла забирати документи, а це була субота. Вона поїхала додому, мені ж наказала забрати документи. Вона поїхала, а я пішла на екзамен. Сиджу, розв'язую ту математику й думаю: навіщо це мені? Якщо Алла не буде вчитися, то і я не дуже й хочу. Встала й іду до виходу. Екзаменатор запитує: «Все, вже закінчили?» Відповідаю: «Ні... Я не хочу...». Він каже: «Покажіть. Ви ж правильно відповіли на перше питання, продовжуйте далі». А я: «Не буду». Вийшла, забрала документи. Алочки документи мені не віддали. Поїхала в Запоріжжя, а вдома: «Ви що наробили?». Аллу мама погнала в Дніпропетровськ складати далі екзамен. Зрештою ми таки вступили в один інститут – у Запорізький педагогічний, Алла на іноземну мову, я – на педфак. Того ж року оголосили набір у театральну студію при театрі імені Щорса.

А мій Учитель, котрий увібрав у себе краще поняття про педагога, не тільки дав нам професію, а й визначив нашу подальшу долю в житті й у мистецтві. І те, що мої однокурсники є творчими особистостями – це його заслуга. Він учив нас людяності й доброті, співчуттю й порядності. Намагався розбудити в кожному творця. Завдяки йому ми зрозуміли величезну відповідальність, що лежить на акторах. Через своє образне мистецтво спілкуємося з глядачем безпосередньо. Актор тісно пов'язаний зі своєю аудиторією, він не може не жити політичними інтересами країни, він – учасник суспільної діяльності свого театру. Сцена ідеалізує людину, а глядач хоче бачити у сценічних образах не тільки якою людина є, а якою вона повинна бути. Актор – творець різних характерів – повинен це пам'ятати. І це єднання актора з близьким йому глядачем дає їм творчу радість. Цим ми стверджуємо принципи художнього театру – не театр для актора, а актор для театру. Наш Михайло Михайлович Карасьов учив нас служінню театру й радості творчого спілкування. Можливо тому наша студентська сім'я не розпадається, а самі актори-«карасьовці» дарують насолоду глядачу.

І все-таки – яке диво театр! Вдумайтесь: приходить глядач різного віку, освіти, національності, віри, культури, зі своїми побутовими проблемами. Знає, що це не життя, а художня вигадка, умовність. Але приходить та хвилина, коли глядач будь-яку умовність сприймає за реальність, вірить у неї. Він хоче, як поет сказав, «над вимислом сльозами обливатись», хоче вірити в те, що відбувається на сцені. І він же здатний доповнити бачене своєю уявою, здатен сприймати одночасно страждання людини й майстерність актора. Сприймати й насолоджуватися. І це все дійство називається «театр».

Він мене полонив із першої зустрічі назавжди. Це Запоріжжя, театр імені Щорса, здається, вистава-полотно «Про що тирса шелестіла» за драмою С. Черкасенка, де був зайнятий увесь колектив. Відтоді я вже не

пропускала жодної прем'єри. Мала своє місце – ложа-бенуар, праворуч. Пам'ятала аромат оксамиту куліс.

У школі організували драматичний гурток і беруть до постановки «Два кольори» – це мій перший вихід на сцену, дебют. І несподівано для мене говорять: «Тобі потрібно йти в театральний». Я завмерла, вдала, що не до мене, а сама запам'ятала й час від часу повторювала ці слова.

Мистецтво взяло мене у свої обійми! Концертний зал імені Глінки – в концертному виконанні опера й балет і навіть актори Большого театру, Київська опера й естрада (Утьосов, Тарاپунька й Штепсель, Хазанов). Метрів сто від концертного залу стояв зруйнований фашистами будинок, чорний, обгорілий, а навколо кущі, якраз на зупинці трамваю. Уже 10 років, як війни немає, а він як більмо на оці. Але Тимошенко й Березін (Штепсель і Тарاپунька) почали свій концерт із загадки: «Что это – вокруг город, а посредине руина?» – «Це знамените Запоріжжя». Наступного дня будинок зрівняли із землею – от що значить сила мистецтва!

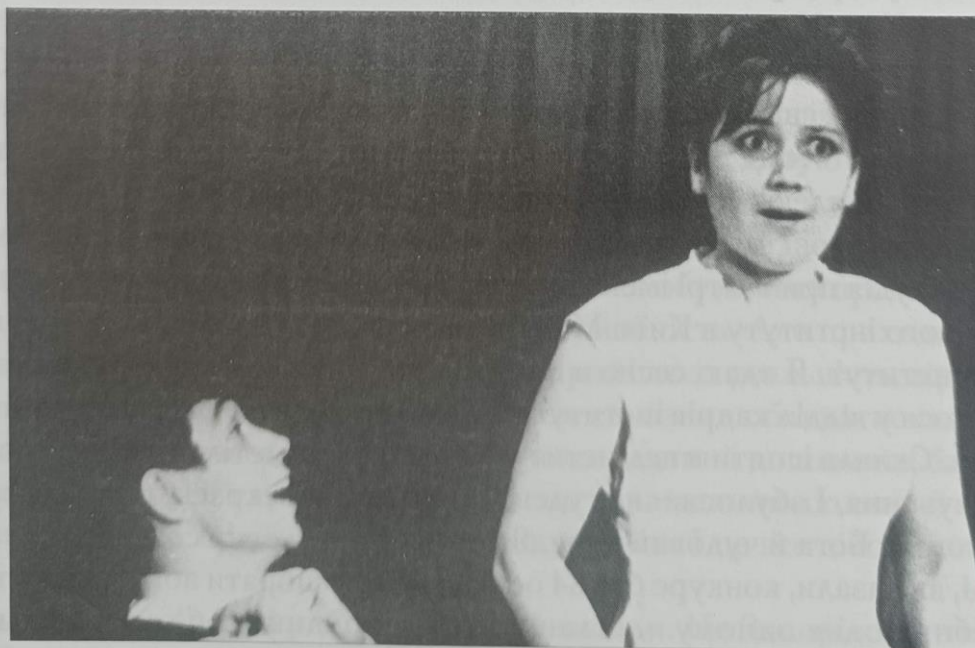
А я йду до своєї мети: драмгурток при Будинку культури будівельників, а потім студія при театрі імені Щорса. Прийняла рішення вступати до театального інституту в Київ. Мама не відмовляє, тільки просить не кидати педінститут. Я здаю сесію в педінституті, й треба ж забрати атестат, звертаюся у відділ кадрів інституту. А там, на моє щастя, давній друг моїх батьків. Склала іспити в педінституті й літаком полетіла до Києва на прослуховування. І збулося – я студентка! Чотири прекрасні роки навчання. Педагог від Бога й чудовий курс. Як зумів Карасьов із сотень вступників (а тоді, як казали, конкурс був 64 осіб на місце) вибрати абітурієнтів таких потрібних одне одному – талановитих, порядних, об'єднаних однією мрією, наполегливих, наповнених незбагненною людською принаadgeстю? Кожен із них – щедра, різнобарвна індивідуальність, що рветься назустріч

Ліна, гра в актрису

Однорупники. Радісні студентські роки. 1-ий ряд: Віктор Додока, Лариса Гордеева, Михайло Голубович; 2-ий ряд: Олександр Носов, Ніна Сігачова, Валерій Шептекіта, Ліна Ізарова, Євген Мозговий; 3-ій ряд: Мирослава Резніченко та Валерій Корнєєв

Ліна Ізарова в ролі Анни Андріївни, Віталій Шулаков – Івана Хлестакова. Сцена з вистави «Ревізор» М. Гоголя. Театральний інститут ім. І. Карпенка-Карого, 1965 р.

Жіночий склад курсу. Зліва направо: Валентина Кошелева-Олексенко, Алла Нечерда-Гладишева; 2 – ряд: Ніна Сігачова-Ніколаєва, Ліна Ізарова-Мельничук, Ніна Гіляровська, Любов Колеснік; згори – Лариса Гордєєва мистецькому, бурхливому життю з вірою. Це моя родина, і я пишаюся кожним!

Ми були «карасьовцями»! 1963-1967 роки навчання – випуск акторсько-го курсу Київського театрального інституту імені Івана Карпенка-Каро-го, клас професора, заслуженого діяча мистецтв УРСР Михайла Михай-ловича Карасьова. За його книгами навчаються в усіх театральних вишах. Це людина унікальна, талановита, високоосвічена, з лише йому притаман-ною душевною красою та інтелігентністю. Для нас він був Богом. Мої друзі зі старших курсів із кінофакультету все намагалися збити нас із цієї зако-ханості в педагога. Кожен новий рік говорили: почекай через рік будеш ду-мати інакше. І коли на питання «є Бог?», чули мою відповідь – «є», то му-сили здатися.

Михайло Михайлович Карасьов – спогади про нього наповнюють душу радісним хвилюванням. Ці чотири роки – важливий етап мого духовного формування. Це він – наш Учитель уводив нас у світ прекрасного. Я вдяч-на долі, що дала мені можливість спілкуватися безпосередньо з непов-торною особистістю. Було в ньому щось невловиме й привабливе. Ходив

Михайло Михайлович Карасьов –
художній керівник курсу, заслуже-
ний діяч мистецтв УРСР, професор
Київського театрального інституту
ім. І. Карпенка-Карого

завжди неспішно, в бездоганно випрасу-
ваному костюмі, випрямивши стан. Очі
уважні й доброзичливі. Ця внутрішня
інтелігентність притягувала. Він з одна-
ковою пошаною ставився до співроз-
мовника – чи то студент, чи викладач.
Особливою увагою обдаровував старших
людей і жінок. Вітався першим, шанобли-
во вклоняючись і знімаючи капелюх. Сту-
денти інших курсів билися об заклад, що
першими з ним привітаються, й завжди
програвали. І це було в ньому непоказне.
Це внутрішня потреба й шана до співроз-
мовника.

До мене звертався «товаришко Ізаро-
ва». Ми цінували ставлення до нас як до
«дорослих», як до «рівних», і навиперед-
ки намагалися заслужити його позитив-
ну оцінку своїми першими спробами ак-
торської майстерності. А працювали зав-
зято, аудиторій не вистачало, й ми займа-
ли чергу через це з шостої ранку.

Вимогливість його була безмежна. Пе-
реконував нас, що ми можемо ще більше й учив не зупинятися. Читав
лекції, ніби ділився з нами знаннями, запрошуючи до пізнання незнаного.
Прийти непідготовленому чи пропустити лекцію Міх Міха – цього й на
думку не спадало, бо могли почути таке вщипливе зауваження – не при-
низливе, ні, але достатнє, щоб не забути. Найбільшою карою було
звільнення з лекції чи з індивідуального заняття, бо працював Міх Міх на
індивідуальному з кожним, уважно враховуючи особисті дані, допомагав
звільнитися від небажаного. І гніватися вмів так, що Хрещатик тремтів. Не
одна хусточка була залита слізьми. Він готував нас до життя, а тому й ви-
ховував наполегливість і дисциплінованість, почуття відповідальності.

Навчив критично підходити до себе, оцінювати свої переваги й недоліки,
не зупинятися на досягнутому, спонукав до самовдосконалення. Вчив не
тільки професії, а й людяності. З ним жила його мама. Він завжди тримав-
ся офіційно й тільки іноді, коли говорив про свою маму чи дружину – теп-
лішав. А дружина його – Людмила Джигуль – була прекрасним читцем.
Перебуваючи на гастролях, знаходила різні неймовірні листівки й підпи-
сувала їх у тому ж характері, вітала Міх Міха. І на якусь мить офіційність
зникала з його обличчя, перемагала щаслива усмішка й гордість за пані

Під час лекції з історії театру. Зліва направо: Ліна Ізарова, Славик Олексенко, Любов Колеснік, Віктор Додока, Валерій Шептекіта, Віра Нечипорук, Володя Сніжний, 1965 р.

Здравствуйте, Линочка!

Извините за то что не сразу ответил на Ваше ласковое письмо. Спасибо за поздравления, пожелания и ласковые слова, хотя Вы всегда были склонны к преувеличениям. Письмо Ваше не дошло по простой причине – мой адрес Бассейная 21, кв 16, а у Вас было написано – 2 – вот и возвратили.

Начну с самого главного – после праздников здесь появились все ровенчане, кроме Сигачевой. Вчера, т.е., в среду почти все кроме Туровца были на лекции и смотрели новых студентов. Потом, рассказывали о своей работе в театре, словом, было и трогательно и грустно. А сегодня/только что вернулся с вокзала/, все умчались обратно. Туровец помолодел и я бы сказал – похорошел. Снежный купил люстру для новой квартиры. Все уговаривали Потапенко ехать в Говно, но он колеблется, так как, ему дали роль Лиса-Микиты в театре Франка.

Фрагмент листа Михайла Михайловича Карасьова до Ліни Ізарової